

Богдан Кривушенко
аспірант,
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв

Bohdan Kryvushenko
postgraduate student,
National Academy of Managerial Staff
of Culture and Arts

b.kryvushenko@dakkkim.edu.ua orcid.org/0000-0001-7843-4018

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

RESEARCH OF CONTEMPORARY UKRAINIAN PAINTING WITH APPLICATION DIGITAL TECHNOLOGY

Анотація. Здійснено загальний нарис розвитку програм обліку та дослідження предметів живопису у нашій країні та у світі. Обґрунтована потреба у системній, програмній роботі державних структур з обліку та забезпечення збереження пам'яток культури. В основу методології дослідження покладено загальнонаукові методи емпіричного і теоретичного рівнів: спостереження, узагальнення, систематизації, мистецтвознавчий аналіз, компаративний аналіз. Наукова новизна статті полягає у розгляді сучасних програм обліку та експертизи предметів живопису та їх діяльності, їх структуризації виявлення передумов виникнення та опису сьогоденного досвіду. Були запропоновані нові варіанти системи обліку з урахуванням сучасних технологій. Виявлені історичні засади й сучасні особливості реалізації програм обліку предметів живопису в Україні. Вказані проблемні аспекти експертизи живопису в нашій державі, що призводять до втрати цінних предметів культури. Проаналізований відповідний закордонний досвід (досвід країн ЄС).

Ключові слова: культура, мистецтво, пам'ятки, живопис, облік, образотворче мистецтво, програми, Україна, світ.

Постановка проблеми. Безсумнівно, експертиза, облік та збереження предметів культури належать до важливих завдань державних структур, відповідальних за культурну політику національного, регіонального і місцевого масштабу. Більше того, існує поняття загальносвітового культурного спадку, визначними пам'ятками якого опікуються відомі міжнародні організації, зокрема ЮНЕСКО. Водночас найбільш дієвою, як показав історичний досвід, є політика на національному рівні, оскільки саме державні структури, у т. ч. органи виконавчої влади і місцевого самоврядування, володіють усім набором інструментів для забезпечення належного обліку предметів культури. Ці інструменти знаходять своє вираження насамперед у роботі музейних установ.

Для дослідників облік культурних цінностей є найважливішим інструментом поліпшення досліджень, адже включає в себе системний збір, каталогізацію та атрибуцію предметів культури.

Але за останні два десятиліття технічний прогрес зробив великі кроки, й доступними стали високоякісні фото та макрозйомка, а всесвітня мережа Інтернет дозволяє передавати інформацію та файли майже миттєво, і для експерта стає все менш значною необхідність безпосереднього контакту із предметом вивчення. Тож сучасне мистецтвознавство не може ігнорувати привілеї сучасних технологій і має йти в ногу із часом.

Тому нормативно-правові, концептуальні до-

кументи, які розробляє держава для обліку різних предметів (пам'яток) культури творів — образотворчого мистецтва, архітектурних споруд, книг, архівних документів, численних цінних артефактів — є відповідні програми, які мають вдосконалюватись. Вони створюються і реалізуються як в Україні, так і за кордоном (щоправда з різною ефективністю і результативністю). Стратегічна ціль цих програм загалом однакова практично у всіх розвинутих країнах світу — забезпечити належний облік предметів культури для здійснення їх надійного збереження і недопущення втрати (руйнування, крадіжки, підробки тощо).

Актуальність теми даної публікації зумовлена процесами становлення та розвитку систем обліку та методів вивчення предметів живопису як комплексно-інтегративної галузі знання, яка відіграє провідну роль у контексті оптимізації збереження та ефективного використання творів образотворчого мистецтва.

Вивчення українського та міжнародного досвіду розробки й реалізації програм обліку й методів експертизи предметів живопису стосується сфери кількох наукових дисциплін, насамперед культурознавства, музеєзнавства й історії. Кожна із цих наук вивчає пам'яткооблікову й пам'яткоохоронну діяльність під певним кутом зору — зокрема представники культурології й мистецтвознавства досліджують загальний контекст значення певної пам'ятки культури, наприклад твору обра-

зотворчого мистецтва, визначають її приналежність до певної художньої школи; музеєзнавства — розглядають технічний аспект обліку й збереження пам'яток, а також недопущення й руйнування та втрати; історії — аналізують значення певного твору мистецтва для людства чи певної країни у минулому чи сьогоденні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Упродовж останніх років над проблематикою, що вивчається, у різних галузях мистецтвознавства, музеєзнавства й історії працювали О. Беліков [1], Б. Ведибіда, В. Павлов [8], Н. Дмитренко [2], В. Доманський [3], С. Зозуля, О. Титова [14], О. Зайченко [4], В. Любківська [15] та інші науковці. Серед дисертаційних праць стосовно пам'яткоохоронної та облікової роботи за художнім профілем, захищених упродовж останнього періоду, слід виокремити дослідження О. Харченко «Становлення та розвиток музеїв художнього профілю України як культурно-освітніх закладів (кін. XIX — поч. XXI ст.)» [19], А. Червінського «Пам'яткоохоронний рух на Прикарпатті (90-ті роки XX — початок XXI ст.)» [20], І. Синельник «Чернігівський історичний музей імені В. В. Гарновського: інституційний розвиток, напрями роботи, формування фондів зібрань (кінець XIX — початок XXI ст.)» [17].

Відаючи належне вже проведеним науковим розвідкам, варто і надалі поглиблювати дослідницький пошук стосовно можливостей використання в Україні нових і цінних елементів іноземного досвіду та технічного забезпечення програм обліку предметів культури. При цьому особливий наголос вважаємо за доцільне зробити саме на творах образотворчого мистецтва, які найбільш «чутливі» до впливу часу і недбайливого чи злочинного ставлення з боку людини.

Метою цієї статті є виявлення сучасних особливостей обліку предметів культури в Україні та в окремих іноземних державах та запропонувати ефективні методи для введення в Українські державні структури з метою поліпшення й підвищення ефективності збереження культурних цінностей.

Об'єктом дослідження є облікова та експертна робота, зокрема у сфері творів живопису.

Виклад основного матеріалу. Історія свідчить, що предмети культури далеко не завжди перебували під надійним захистом держави і суспільства. У минулому багатьох країн світу, в т.ч. і України, були випадки варварського знищення безцінних пам'яток — так були зруйновані стародавні міста Персеполіс і Вавілон, знищена Олександрійська бібліотека. Особливо жорстокими відносно предметів культури, у т.ч. творів образотворчого мистецтва, були тоталітарні режими XX століття — нацистська Німеччина, сталінський СРСР, маоїстський Китай. Вже на 2010-ті роки припадає руйнування мусульманськими фанатиками унікальних релігійних споруд і музейних експонатів в Іраку, Сирії та Афганістані. Практично у кожній державі Європи мали місце випадки пограбування музеїв і вивезення безцінних полотен за кордон, де вони опинялися у приватних колекціях, ставали об'єктом торгівлі на тінювих ринках творів мистецтва.

З огляду на викладене, актуалізувалося пи-

тання системних пам'яткоохоронних заходів. Під вплив яких підпадали б усі твори образотворчого мистецтва, які вже знаходяться у державних музеях та архівах, та й ті, що ще знаходяться в приватних колекціях.

У зв'язку із раніше нами зазначеним фактом того, що предмети живопису найбільш піддатливі впливу зовнішніх подразників, та подальшим руйнуванням в наслідок неправильного зберігання, було б доцільно ввести законодавчі норми зберігання подібних предметів. На кшталт норм зберігання зброї. Такі норми були б запропоновані як державним установам, так і приватним колекціонерам. Таким чином, проблема віднайдення оптимальних шляхів до обліку і збереження предметів культури через розробку відповідних наукових принципів, вдосконалення законодавства та технологічного забезпечення є основною. І діяльність в цьому напрямку, на наш погляд, має передбачати:

– подальшу наукову розробку і вдосконалення аксіологічних (ціннісних) критеріїв щодо пам'яток культури;

– оптимізацію діяльності громадських інспекторів;

– узгодження на загальнонаціональному та регіональних рівнях пріоритетних напрямків пам'яткоохоронної роботи — науково-теоретичної та практичної;

– створення обґрунтованих довгострокових програм.

Власне саме в умовах підвищених стандартів зберігання, актуальності набуває необхідність систем, які б урахували такі аспекти, як єдина та повна експертиза, а також цифрове копіювання предмету живопису. Подібні аспекти мали б зменшити кількість контактів із пам'ятником, що значно б зменшило навантаження на нього, йдеться зокрема про твори живопису у приватних колекціях, які мають тенденцію переходити від одного власника до іншого й піддаватися постійним експертизам різних мистецтвознавців.

В історії України системна розробка й реалізація саме програмних, системних заходів держави з обліку й охорони предметів образотворчого мистецтва почалася у радянський період, після завершення Другої світової війни. Частково це було пов'язано із тоталітарним характером культурної політики соціалістичної держави, який передбачав потужний контроль над усіма гідними уваги творами живопису та інших видів мистецтва. Частково інтерес до структуризації знань про твори образотворчого мистецтва мав своїми причинами значні втрати предметів культури у період 1941–1945 років, а також повернення частини цих предметів з переможеної гітлерівської Німеччини (разом із власне і німецькими полотнами).

В Україні наприкінці радянського періоду облік й охорона предметів культури здійснювалися відповідно до Закону УРСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури» (прийнятий у 1978 році, втратив чинність відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» в 2000 році), відповідно до якого надавалися такі класифікаційні ознаки вказаних пам'яток:

– об'єкти, пов'язані з подіями минулого, які мали видатне значення для сучасності, були відне-

сені до пам'яток історії. Складовими частинами цієї групи можна вважати у т. ч. пам'ятки археології, проте вони були віднесені відповідно до радянського законодавства до окремої категорії;

– архітектурні ансамблі і визначні споруди, а також пов'язані з ними твори різних видів мистецтва, а також природні ландшафти, класифіковані як пам'ятки містобудування й архітектури;

– твори образотворчого (живопис), монументального, декоративно-прикладного та інших сфер мистецтва були закономірно віднесені до пам'яток мистецтва;

– архівні документи, у т. ч. акти державних структур, а також інші стародавні рукописи були віднесені радянським законодавством до документальних пам'яток [7].

Відповідно до законодавства радянського періоду (кін. 1970-х–1980-ті роки), із метою організації обліку і охорони пам'яток культури нерухомих пам'яток поділялися на пам'ятки загальносоюзного, республіканського і місцевого значення. При цьому державний облік пам'яток культури, що знаходилися у музеях, бібліотеках, архівах, в інших організаціях і установах, здійснювався у порядку, який визначався законодавством про музейний і архівний фонди СРСР [7].

Із здобуттям незалежності Україною в 1991 року в справі обліку предметів культури з'явилися не лише нові можливості та перспективи, але й нові виклики. Останні були пов'язані з недостатнім фінансуванням структур, пов'язаних із пам'яткоохоронною діяльністю, а також зі слабкістю громадянського суспільства, в якому ще не був сформований потужний запит на суспільний контроль за збереженістю предметів культури, у тому числі образотворчого мистецтва. Закон України «Про охорону культурної спадщини» був прийнятий Верховною Радою лише у 2000 році (до цього часу був чинний радянський нормативний акт, про який йшла мова вище).

Відповідно до нового Закону, об'єкт культурної спадщини був визначений як «місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти (об'єкти підводної культурної та археологічної спадщини), інші природні, природно-антропогенні, або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність» [6]. Коментуючи дане положення нормативно-правового акту, слід вказати, що воно є досить комплексним, проте не вичерпним. Зокрема досить важко вказати, до якої частини цього визначення можна віднести твори живопису. Вони можуть бути віднесені як до «витворів», так і до «інших створених людиною об'єктів».

З огляду на аналіз особливостей обліку творів художнього мистецтва України інтерес представляють такі положення закону «Про охорону культурної спадщини»:

– повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини передбачають, зокрема, облік предметів останньої;

– зазначений облік передбачає, зокрема, відпо-

відне методичне обґрунтування, розробка якого здійснюється науково-дослідницькими установами України в сфері мистецтвознавства;

– структури, відповідальні за охорону культурної спадщини, можуть залучати до своєї діяльності громадян, у т. ч. фахово-підготовлених, на правах громадських інспекторів, а також відповідним чином винагороджувати їх роботу [6].

При цьому складовими обліку творів живопису названі такі практичні процеси, як виявлення, наукове вивчення, класифікація та державна реєстрація.

Як бачимо, порівняно з радянським законодавством, у нормативно-правовому забезпеченні пам'яткоохоронної діяльності незалежної України з'явилися позиції, пов'язані з більш активною участю громадськості у цій справі, а також із більшими відповідними повноваженнями органів місцевої влади і самоврядування. І це закономірно, оскільки децентралізація діяльності, пов'язаної з обліком і збереженням пам'яток, сприяє її більшій ефективності (враховуючи відносно великий розмір території нашої держави та значне число творів мистецтва, які потребують збереження й охорони).

Говорячи саме про програмний підхід до обліку предметів культури, слід згадати діючу раніше «Загальнодержавну програму збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки», затверджену Законом України №1692-IV від 20 квітня 2004 року. У ній, зокрема, стверджувалося про такі статистичні показники пам'яткоохоронної сфери нашої країни.

Пам'ятки археології, у т. ч. національного значення	57206 418
Пам'ятки історії, у т. ч. національного значення	51364 142
Пам'ятки монументального мистецтва, у т. ч. національного значення	5926 44
Пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні, у т. ч. національного значення	16293 3541
Загальне число пам'яток, у т. ч. національного значення	130789 4145

Статистичні показники пам'яток, що перебували на державному обліку в Україні, відповідно до «Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки» [5]

Крім того, вказувалося, що близько 9,4 тис. міст, селищ і сіл України мають понад 70 тис. предметів культури, які потребують дослідження та взяття на облік [5]. Дані таблиці 1 свідчать про те, що за абсолютною кількістю більшість пам'яток культурного спадку нашої держави становлять пам'ятки археології та історії (часто ці пам'ятки взаємопов'язані). Водночас за числом об'єктів національного значення домінують пам'ятки архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні. Що стосується пам'яток монументального мистецтва, то вони знаходяться у відносній кількісній меншості.

Станом на 2018 рік можна стверджувати, що попри фінансування культурної, у т. ч. пам'яткоо-

хоронної й реставраційної сфери в Україні за залишковим принципом фахівці продовжують розробку відповідних програмних документів, виходячи із того, що охорона об'єктів культурної спадщини є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що закріплено в Законі України «Про охорону культурної спадщини» [12]. З огляду на вказане, а також на те, що, на думку О. Олійник, Україна щороку втрачає понад 100 об'єктів культурної спадщини (у т. ч. творів образотворчого мистецтва, які у незаконний спосіб вивозяться за кордон), нагальною є впровадження соціальних програм, спрямованих на осучаснення й технічну модернізацію пам'яткоохоронної сфери, у т. ч. із залученням інвесторів та меценатів.

Говорячи про іноземний досвід розробки та реалізації програмних стратегій обліку предметів культури, слід, насамперед, вказати про практику, чинну в країнах Євросоюзу (оскільки євроінтеграційний вектор обраний як стратегічний у зовнішній політиці нашої держави).

Ведучи облік предметів культури, компетентні структури ЄС здійснюють їх розподіл на 4 базові групи:

1) матеріальна культурна спадщина, яка об'єднує не лише твори живопису як предмети мистецтва, але й споруди, пам'ятники, артефакти, одяг, книги, машини, історичні міста, а також археологічні об'єкти;

2) нематеріальна культурна спадщина (мова й усна традиція, сценічні мистецтва, соціальні практики й традиційні ремесла, а також практики, уявлення, способи вираження, знання, навички, і пов'язані з ними інструменти, об'єкти й культурні простори, що характеризуються як цінні та значимі у свідомості людей);

3) цифрова культурна спадщина (власне цифрові ресурси, а також твори мистецтва, у т. ч. картини, які були дигіталізовані з метою їх збереження);

4) природна культурна спадщина (ландшафти, флора й фауна).

Нааявно мегапрограмою з підтримки розвитку культурної спадщини, у т. ч. обліку її об'єктів, в ЄС є програма «Креативна Європа». Крім того, ряд пам'яткоохоронних ініціатив реалізуються в рамках програм «Erasmus+» (освітній фактор), «Європа для громадян» (соціальний фактор), «Горизонт 2020» (науково-інноваційний фактор) тощо.

Враховуючи особливу «чутливість» обігу творів живопису, в Євросоюзі розроблені правила контролю над переміщенням таких предметів, що переслідують такі основні завдання: збереження на своїй території історичні й культурні цінності, а також моніторинг переміщення цих цінностей за кордон, оскільки предмети культури можуть мати особливе значення для національної історії й спадщини країни та Євросоюзу в цілому, національного іміджу й престижу.

У документах ЄС з цього приводу наголошується, що предмети образотворчого мистецтва через свою високу матеріальну вартість завжди привертати увагу міжнародної злочинності, і, таким чином, пересування подібних предметів повинно становити інтерес для таких правоохоронних

структур, як поліція й митна служба. З огляду на вказане, у більшості країн Євросоюзу ввезення і вивезення творів живопису підлягає обкладанню додатковими митними зборами і/або ПДВ. Крім того, національні закони європейських країн й регламенти ЄС визначають порядок вивезення стародавніх, цінних або таких, що мають особливе національне значення полотен, враховуючи їх вік, вартість та інші характеристики цих об'єктів [13].

Слід також згадати і про такий чинник, який поки що не знайшов докладного висвітлення у роботах вітчизняних науковців, як втрати предметів культури нашої країни від гібридної війни з боку РФ, яка розпочалася з кінця лютого 2014 року. За цей період Україна зазнала великих збитків, оскільки на території, окупованій ворогом (Крим, окремі території Донецької й Луганської областей) лишилося багато пам'яток культури, у т. ч. образотворчого мистецтва. Певна частина картин та інших визначних пам'яток була втрачена у ході обстрілів та інших бойових дій (це стосується музеїв Сходу України), ще частина — вивезена окупантами до РФ. Водночас дослідники поки що не володіють точними даними втрат предметів мистецтва, що ускладнює майбутні судові позови до держави-агресора (РФ) із повернення культурних цінностей і відшкодування їх знищення / втрати. Безсумнівно, що це має стати предметом копінтного наукового мистецтвознавчого й правового аналізу.

Отже, розглянувши проблематику даної статті, ми прийшли до наступних **висновків**.

Наразі проблема збереження предметів культури перестала бути суто дослідницькою і галузевою (у контексті функціонування музейних установ), її вирішення поєднується з багатосторонньою діяльністю, пов'язаною з залученням широких верств населення до пошукової та пам'яткоохоронної роботи, мета якої — облік і збереження унікальних предметів культури, у т. ч. творів живопису та їх дигіталізація. До проведення науково-практичної роботи залучаються співробітники музеїв, вищих навчальних закладів, архівів, активісти численних товариств охорони пам'яток, краєзнавців та інших громадських організацій і об'єднань.

Створення обґрунтованих довгострокових програм обліку й збереження предметів культури (у т. ч. предметів живопису) не лише у архівах, а й у цифрових примірниках є не лише елементом пам'яткоохоронної роботи суспільства, але й одним із провідних компонентів комплексної державної політики у сфері збереження й примноження культурних цінностей.

Відповідно до законодавства радянського періоду (до 1991 року), з метою здійснення обліку дбайливого збереження пам'ятки культури класифікувалися на ряд груп (зокрема були виділені загальносоюзні, республіканські і місцеві пам'ятки). Облік культурних цінностей здійснювався, насамперед, у музейних колекціях, а також в архівах і бібліотеках (відповідно до законодавчих актів про розвиток архівного і музейного фондів Радянського Союзу. Але під час дослідження ми дійшли висновків, що також необхідним, через найбільш несприятливі умови, є системне зберігання пам'яток живопису у приватних колекціях.

В Україні згідно з чинною нормативно-правовою базою вважається, що поводження із цінними предметами культури, у т. ч. творами образотворчого мистецтва, формується структурами виконавчої влади, що спеціалізуються саме на заходах у сфері охорони об'єктів культурної й мистецької спадщини. Ефективність цих заходів власне і визначає рівень збереженості предметів культури. При цьому складовими обліку творів живопису названі такі практичні процеси, як знаходження, науковий аналіз, систематизація, розподіл по групах та державна реєстрація. Порівняно з радянським законодавством, у нормативно-правовому забезпеченні пам'яткоохоронної діяльності незалежної України з'явилися позиції, пов'язані з більш активною участю громадськості у цій справі, а також із більшими відповідними повноваженнями органів місцевої влади і самоврядування.

Програмний підхід до обліку предметів культури України на системній основі був започаткований «Загальнодержавною програмою збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки». Наразі існує ряд затверджених регіональних пам'яткоохоронних програм (рівень — область, район, населений пункт), проте відсутня загальноукраїнська нормативно закріплена стратегія у цій сфері. З огляду на те, що Україна щороку втрачає понад 100 об'єктів культурної спадщини (у т. ч. творів образотворчого мистецтва, які у незаконний спосіб вивозяться за кордон) нагальною є впровадження соціальних програм, спрямованих на осучаснення й технічну модернізацію пам'яткоохоронної сфери, у т. ч. із залученням інвесторів та меценатів.

Іноземний (європейський) досвід свідчить про те, що, ведучи облік предметів культури, компетентні структури ЄС здійснюють їх розподіл на 4 ба-

зові групи: матеріальна спадщина (до якої, власне, належать твори живопису), а також нематеріальна, цифрова й природна культурна спадщина. При цьому більшість країн ЄС мають акти національного законодавства, спрямовані на захист своєї культурної спадщини й запобігання вивозу предметів культури, у т. ч. образотворчого мистецтва, без особливого дозволу. Деякі із цих законів відносяться ще до середини ХХ століття, однак більша частина з них з'явилася порівняно нещодавно. Країни Євросоюзу неодноразово переглядали власні свої закони про захист культурної спадщини й постійно вносять у них корективи, щоби забезпечити їхню відповідність реаліям культурно-мистецького життя, які знаходяться у постійній динаміці.

Висвітлення історії й сьогодення програм обліку предметів культури в Україні й світі, звісно, не може бути обмежена цим невеликим дослідженням і має значні перспективи для подальших розробок. Зокрема, значний інтерес для науковців могли б становити такі питання:

1) компаративний аналіз пам'яткоохоронної роботи в країнах Західної та Центральної й Східної Європи в контексті можливостей запозичення відповідних елементів іноземного досвіду Україною;

2) можливості удосконалення вітчизняного законодавства у пам'яткоохоронній сфері з урахуванням відповідних змін у міжнародній нормативно-правовій базі;

3) перспективи використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у ході реалізації програм обліку предметів культури;

4) аналіз ефективності програм обліку і захисту творів образотворчого мистецтва як предметів культури в певній країні за визначений період (наприклад, за останні 20 років).

Література

1. Беликов О. М. Жемчужины Украины. Харьков; Белгород: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2014. 205 с.
2. Дмитренко Н. М. Провінційні музеї Лівобережної України (1920–1930-ті роки) / Ніжин. краєзнав. музей ім. Спаського І. Г. Ніжин, 2016. 199 с.
3. Доманський В. А. Музейна справа: посіб. з музейн. справи в системі МНС України. Київ: Основа, 2013. 864 с.
4. Зайченко О. К. Організація підбору працівників з метою ефективного використання музейних збірок. Нац. музей історії України. Київ: Логос, 2016. 110 с.
5. Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки: Закон України від 20.04.04 № 1692-IV // ВВР, 2004, № 32. Ст. 390.
6. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.00 № 1805-III // ВВР, 2000. № 39. Ст. 333.
7. Закон УРСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1978, № 30, ст. 426.
8. Інформаційно-методичні матеріали «З досвіду музеєфікації пам'ятників і пам'ятних знаків доби тоталітаризму»: метод. рек. розроб.: Б. О. Ведибіда, В. Б. Павлов. Київ: Нац. музей історії України, 2016. 43 с.
9. Крук О. І. Розвиток музейної справи в Україні (кінець 1950-х–1980-ті рр.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2000. 20 с.
10. Маньковська Р. В. Музейництво в Україні: питання теорії і практики (1917 — червень 1941 рр.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. К., 1997. 21 с.
11. Музей історичних коштовностей України: путівник / Нац. музей історії України; кер. проекту, вступ. ст. Л. В. Строкова; авт. тексту: Л. С. Клочко та ін.; фото Д. В. Клочко. К.: Простір, 2013. 95 с.
12. Олійник О. Соціальна програма збереження культурної спадщини України. URL: <http://blog.liga.net/user/ooliunyk/article/15000> (дата звернення 03.08.2018).
13. Практика перемещення антиквариата и предметов культуры в странах-членах Европейского

Союза. URL: <http://www.customs1996.ru/praktika-peremesheniya-antikvariata-i-predmetov-kulturi-v-stranah-chlenah-tvrosouza> (дата звернення 3.08.2018).

14. Праці центру пам'ятокознавства (1992–2016): бібліогр. покажч. / Центр пам'ятокознавства НАН України і Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури. Київ: Центр пам'ятокознавства НАН України і УТОПІК, 2016. 59 с.

15. Проблеми культури і мистецтва на сучасному етапі і роль художніх музеїв в їх вирішенні: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю Чернів. худож. музею, 25 черв. 2013 р. / Упр. культури Чернівців, облдержадмін., Чернів. обл. худож. музей. Чернівці, 2015. 99 с.

16. Рутинський М. Й. Музеезнавство / О. В. Стецюк. К.: Знання, 2008. 428 с.

17. Синельник І. С. Чернігівський історичний музей імені В. В. Тарновського: інституційний розвиток, напрями роботи, формування фондів зібрань (кінець XIX — початок XXI ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06. Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. К., 2013. 18 с.

18. Тимченко Т. Р. Музейний напрям реставрації в Україні. Київська школа. 1920–1940 рр.: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.08. Академія образотворчого мистецтва і архітектури. К., 1998. 17 с.

19. Харченко О. В. Становлення та розвиток музеїв художнього профілю України як культурно-освітніх закладів (кін. XIX — поч. XXI ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 26.00.05. НАН України, Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури, Центр пам'ятокознавства. Київ, 2015. 19 с.

20. Червінський А. І. Пам'яткоохоронний рух на Прикарпатті (90-ті роки XX — початок XXI ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 26.00.05. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2014. 19 с.

References

1. Belykov O. M. Zhemchuzhyny Ukrainy. Xarkov; Belgorod: Knyzhnyj Klub «Klub Semejnogo Dosuga», 2014. 205 s.

2. Dmytrenko N. M. Provincijni muzeyi Livoberezhnoyi Ukrainy (1920–1930-ti roky) / Nizhyn. krayeznav. muzej im. Spaskogo I. G. Nizhyn, 2016. 199 s.

3. Domanskyj V. A. Muzejna sprava: posib. z muzejn. spravy v systemi MNS Ukrainy. Kyiv: Osnova, 2013. 864 s.

4. Zajchenko O. K. Organizaciya pidboru pracivnykiv z metoyu efektyvnoho vykorystannya muzejnyx zbirok. Nacz. muzej istoriyi Ukrainy. Kyiv: Logos, 2016. 110 s.

5. Pro zatverdzhennya Zagalnodержavnoyi programy zberezheniya ta vykorystannya ob'yektiv kulturnoyi spadshhyny na 2004–2010 roky: Zakon Ukrainy vid 20.04.04 # 1692-IV // VVR, 2004, # 32. St. 390.

6. Pro oxoronu kulturnoyi spadshhyny: Zakon Ukrainy vid 08.06.00 # 1805-III // VVR, 2000. # 39. St. 333.

7. Zakon URSR «Pro oxoronu i vykorystannya pam'yatok istoriyi ta kultury» // Vidomosti Verhovnoyi Rady (VVR), 1978, # 30, st. 426.

8. Informacijno-metodychni materialy «Z dosvidu muzeyefikaciyi pam'yatnykiv i pam'yatnyx znakov doby totalitaryzmu»: metod. rek. rozrob.: B. O. Vedybida, V. B. Pavlov. Kyiv: Nacz. muzej istoriyi Ukrainy, 2016. 43 s.

9. Kruk O. I. Rozvytok muzejnoyi spravy v Ukraini (kinecz 1950-x–1980-ti rr.): Avtoref. dys... kand. ist. nauk: 07.00.01. Xarkivskij nacionalnyj un-t im. V. N. Karazina. X., 2000. 20 s.

10. Mankovska R. V. Muzejnyctvo v Ukraini: pytannya teorii i praktyky (1917 — cherven 1941 rr.): Avtoref. dys... kand. ist. nauk: 07.00.01. Nacz. akad. nauk Ukrainy, In-t istoriyi Ukrainy. K., 1997. 21 s.

11. Muzejny istorychnykh koshtovnostej Ukrainy: putivnyk / Nacz. muzej istoriyi Ukrainy; ker. proektu, vstup. st. L. V. Strokova; avt. tekstu: L. S. Klochko ta in.; foto D. V. Klochko. K.: Prostir, 2013. 95 s.

12. Olijnyk O. Socialna programa zberezheniya kulturnoyi spadshhyny Ukrainy. URL: <http://blog.liga.net/user/oooliynyk/article/15000> (data zvernennya 03.08.2018).

13. Praktyka peremeshheniya antykvaryata y predmetov kultury v stranax-chlenax Evropejskogo Soyuzu. URL: <http://www.customs1996.ru/praktika-peremesheniya-antikvariata-i-predmetov-kulturi-v-stranah-chlenah-tvrosouza> (data zvernennya 3.08.2018).

14. Praci centru pam'yatkoznavstva (1992–2016): bibliogr. pokazhch. / Centr pam'yatkoznavstva NAN Ukrainy i Ukr. t-va oxorony pam'yatok istoriyi ta kultury. Kyiv: Centr pam'yatkoznavstva NAN Ukrainy i UTOPIK, 2016. 59 s.

15. Problemy kultury i mystecztva na suchasnomu etapi i rol xudozhnix muzeyiv v yix vyrishenni: materialy nauk.-prakt. konf., prysvyach. 25-richchyu Cherniv. xudozh. muzeyu, 25 cherv. 2013 r. / Upr. kultury Chernivciv, oblдержадмин., Cherniv. obl. xudozh. muzej. Chernivci, 2015. 99 s.

16. Rutynskij M. J. Muzejeznavstvo / O. V. Stecyuk. K.: Znannya, 2008. 428 s.

17. Synelnyk I. S. Chernigivskij istorychnyj muzej imeni V. V. Tarnovskogo: instytucijnyj rozvytok, napryamy roboty, formuvannya fondovyx zibranj (kinecz XIX — pochatok XXI st.): avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.06. Nacz. akad. nauk Ukrainy, In-t istoriyi Ukrainy. K., 2013. 18 s.

18. Tymchenko T. R. Muzejnyj napryam restavraciyi v Ukraini. Kyivska shkola. 1920–1940 rr.: Avtoref. dys. kand. mystecztvoznnavstva: 17.00.08. Akademiya obrazotvorchogo mystecztva i arxitektury. K., 1998. 17 s.

19. Xarchenko O. V. Stanovlennya ta rozvytok muzeyiv xudozhnogo profilyu Ukrainy yak kulturno-osvitnix zakladiv (kin. XIX — poch. XXI st.): avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 26.00.05. NAN Ukrainy, Ukr. t-vo oxorony pam'yatok istoriyi ta kultury, Centr pam'yatkoznavstva. Kyiv, 2015. 19 s.

20. Chervinskij A. I. Pam'yatkoohoronnyj rux na Prykarpatti (90-ti roky XX — pochatok XXI st.): avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 26.00.05. Sxidnojevroп. nacz. un-t im. Lesi Ukrainky. Luczk, 2014. 19 s.

Кривушенко Б. О.

Исследование современной украинской живописи с применением цифровых технологий

Осуществлен общий очерк развития программ учета и исследования предметов живописи в нашей стране и в мире. Обоснована потребность в системной, программной работе государственных структур по учету и обеспечению сохранности памятников культуры. В основу методологии исследования положены общенаучные методы эмпирического и теоретического уровней: наблюдение, обобщение, систематизация, искусствоведческий анализ, компаративный анализ. Научная новизна статьи заключается в рассмотрении современных программ учета и экспертиз предметов живописи и их деятельности, их структуризации выявления предпосылок возникновения и описания сегодняшнего опыта. Были предложены новые варианты системы учета с применением современных технологий. Обнаружены исторические основы и современные особенности реализации программ учета предметов живописи в Украине. Указаны проблемные аспекты экспертиз живописи в нашем государстве, приводящие к потере ценных предметов культуры. Проанализирован соответствующий зарубежный опыт (опыт стран ЕС).

Ключевые слова: культура, искусство, памятники, живопись, учет, изобразительное искусство, программы, Украина, мир.

Kryushenko B.

Research of contemporary Ukrainian painting with application digital technology

We have developed a general outline of the development of accounting and research programs for painting in our country and in the world. There is a substantiated need for systematic, programmatic work of state structures for accounting and maintenance of cultural monuments. The methodology of the study is based on general scientific methods of empirical and theoretical levels: observation, generalization, systematization, art analysis, comparative analysis. The scientific novelty of the article is to consider modern programs of accounting and examination of subjects of painting and their activity, their structuring to identify the prerequisites for the emergence and description of today's experience. New variants of the accounting system have been proposed, taking into account modern technologies. Historical foundations and modern features of the implementation of painting accounting programs in Ukraine have been identified. The problematic aspects of the examination of painting in our country, which lead to the loss of valuable objects of culture, were outlined. Relevant foreign experience (EU countries experience) was analyzed.

Keywords: culture, art, monuments, painting, accounting, fine arts, programs, Ukraine, world.

Стаття надійшла до редакції 01.07.2019.